

Број: 03-02-900/2023
Сарајево, 18.03.2026. године

**ПАРЛАМЕНТ ФЕДЕРАЦИЈЕ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

- Представнички дом -

- Дом народа -
госп Томислав Мартиновић, предсједавајући

Поштовани,

У складу са чланом IV.Б.3.7.ц) (III) Устава Федерације Босне и Херцеговине, а у вези са чл. 178. и 179. Пословника Представничког дома Парламента Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 69/07, 2/08, 26/20 и 13/24) и чл. 171. и 172. Пословника о раду Дома народа Парламента Федерације БиХ („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 27/03, 21/09, 24/20 и 60/24), ради разматрања и усвајања, достављам Вам **ПРИЈЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**, који је утврдила Влада Федерације Босне и Херцеговине на 68. сједници, одржаној 18.03.2026. године.

Приједлог закона се доставља на службеним језицима и писмима Федерације Босне и Херцеговине у принтаној и електронској форми (ЦД).

С поштовањем,

Прилог:

- Приједлог закона на српском језику (ЦД)
- Текст одредби Закона које се мијењају и допуњују
- Изјава о усклађености
- Образац број 1а
- Образац број 2
- Образац ИФП-НЕ
- Акт Одјела за извршење пресуда Европског суда за људска права Савјета Европе (на енглеском језику и неслужбени пријевод на један од службених језика Босне и Херцеговине)
- Породични закон Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 35/05, 41/05 – испр. и 31/14)

Цо: Федерално министарство правде
госп Ведран Шкобић, министар

Co: pred-ef

**БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
ФЕДЕРАЦИЈА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА**

ПРИЈЕДЛОГ

**ЗАКОН
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Сарајево, март 2026. године

ЗАКОН
О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНА
ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

Члан 1.

У Породичном закону Федерације Босне и Херцеговине („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 35/05, 41/05 исп. и 31/14), члан 11. мијења се и гласи:

„Члан 11.

Брак не може склопити лице које је неспособно за расуђивање и лице коме је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, осим ако је способно схватити значење и посљедице брака и слободно изразити сагласност за брак, те ако је брак у његовом интересу, што утврђује суд у ванпарничном поступку за давање дозволе за закључење брака.”.

Члан 2.

У члану 25. иза става (1) додаје се нови став (2) који гласи:

“(2) свједок при закључењу брака не може бити лице коме је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, осим ако је способно схватити значење и посљедице брака и слободно изразити сагласност за закључење брака.”.

Члан 3.

У члану 45. став (4) мијења се и гласи:

“(4) Брачни друг није дужан поднијети захтјев за посредовање ако је боравиште другог брачног друга непознато најмање шест мјесеци и ако је брачном другу ограничена пословна способност у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити значење и правне посљедице поступка посредовања нити учествовати у поступку.”.

Члан 4.

Члан 57. мијења се и гласи:

„Члан 57.

Материнство и очинство дјетета може признати и малољетно лице које је навршило 16 година, ако је способно схватити значење изјаве о признању, и лице коме је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а уз стручну помоћ је у стању схватити правне посљедице изјаве о признању.”.

Члан 5.

У члану 62. став (2) мијења се и гласи:

“(2) Ако је мајка млађа од 14 година, или није жива, или је проглашена умрлом, или јој је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити значење и правне

посљедице признања, или јој је боравиште непознато најмање три мјесеца, сагласност на признање очинства даје орган старатељства.”.

Члан 6.

У члану 72. став (2) мијења се и гласи:

„(2) Ако је дијете малољетно или му је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице утврђивања материнства, односно очинства, у његово име тужбу ради утврђивања материнства може поднијети старалац, уз претходно одобрење органа старатељства, а тужбу ради утврђивања очинства може поднијети његова мајка ако остварује родитељско старање, односно његов старалац, уз претходно одобрење органа старатељства.”.

Члан 7.

У члану 79. став (4) мијења се и гласи:

„(4) У име пунољетног дјетета којем је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице оспоравања материнства и очинства, тужбу из става (1) овог члана поднијеће његов старалац, уз претходно одобрење органа старатељства.”.

Члан 8.

У члану 80. став (5) мијења се и гласи:

„(5) Ако је жени пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице оспоравања материнства, тужбу ради оспоравања материнства из ст. (2) и (4) овог члана може поднијети њен старалац, уз претходно одобрење органа старатељства.”.

Члан 9.

У члану 82. став (2) мијења се и гласи:

„(2) Ако је мужу пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице оспоравања очинства, тужбу ради оспоравања очинства из става (1) овог члана може поднијети његов старалац, уз претходно одобрење органа старатељства.”.

Члан 10.

У члану 83. став (2) мијења се и гласи:

„(2) Ако је мајци пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне

посљедице оспоравања очинства, тужбу ради оспоравања очинства може поднијети њен старалац, уз претходно одобрење органа старатељства.”.

Члан 11.

У члану 97. став (1) тачка б) мијења се и гласи:

„б) којем је ограничена пословна способност,“.

Члан 12.

У члану 99. тачка д) мијења се и гласи:

„д) коме је ограничена пословна способност, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити значење усвојења и пристанка на усвојење;“.

Члан 13.

У члану 141. став (2) мијења се и гласи:

„(2) О дјетету се стара само један родитељ ако је други родитељ умро, проглашен умрлим, спријечен да се стара, непознатог боравишта, ако му је одузето родитељско старање, или му је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на остваривање родитељског старања.”.

Члан 14.

У члану 158. став (1) мијења се и гласи:

„(1) Суд у ванпарничном поступку може одлучити да родитељи остварују родитељско старање и након пунољетства дјетета којем је ограничена пословна способност, уколико су родитељи способни и пристану на то.”.

Члан 15.

Члан 161. мијења се и гласи:

„Члан 161.

Сврха старатељства је замјена родитељског старања дјетету, односно обезбјеђење поштовања људских права, основних слобода и достојанства пунољетних лица којима је пословна способност ограничена, заштита њихове личности, права и интереса на које се односи ограничење пословне способности, као и њихово лијечење и оспособљавање за самосталан живот и рад.”.

Члан 16.

У члану 165. иза става (3) додају се нови ст. (4), (5), (6) и (7) који гласе:

„(4) Ако је родитељ који остварује родитељско старање одредио у форми нотарски обрађене исправе (антиципирана изјава), лице од повјерења за које сматра да ће се у случају његове смрти најбоље старати о дјетету, орган старатељства ће то лице именовати за староца, ако су испуњени

- остали услови за именовање стараоца нормирани овим законом и ако то није у супротности са најбољим интересом дјетета.
- (5) Ако је лице коме је ограничена пословна способност, у вријеме док је било пословно способно, а најкасније прије покретања поступка за ограничење пословне способности, одредило, у форми нотарски обрађене исправе (антиципирана изјава), лице од повјерења за које би хтјело да се именује за његовог стараоца у случају будуће неспособности, орган старатељства ће то лице именовати за стараоца, ако су испуњени остали услови за именовање стараоца нормирани овим законом и ако то није у супротности са најбољим интересом и добробити овог лица.
  - (6) Регистар антиципираних изјава води Нотарска комора Федерације Босне и Херцеговине.
  - (7) Упутство о садржају и форми антиципираних изјава прописује федерални министар правде уз претходно прибављено мишљење федералног министра рада и социјалне политике у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.”.
- Досадашњи став (4) постаје став (8).

Члан 17.

У члану 169. тачка б) мијења се и гласи:
„б) којем је ограничена пословна способност;“.

Члан 18.

Члан 175. мијења се и гласи:

„Члан 175.

- (1) Старалац заступа штићеника у обиму одређеном одредбама члана 188. овог закона, односно у обиму и дијелу у којем је штићенику ограничена пословна способност.
- (2) У пословима заступања старалац је дужан прихватити мишљење и жеље штићеника који је способан схватити о чему се ради, осим ако је то у супротности са добробити штићеника.
- (3) Орган старатељства заступа штићеника ако дужност стараоца врши непосредно или ако је ограничио овлашћења стараоца и одлучио штићеника сам заступати.”

Члан 19.

Члан 176. мијења се и гласи:

„Члан 176.

Ако је штићенику пословна способност ограничена у дијелу који се односи на располагање и управљање имовином, старалац самостално обавља послове који спадају у редовно пословање и управљање имовином, осим ако је одредбама овог закона или рјешењем органа старатељства одређено другачије.”.

Члан 20.

Члан 178. мијења се и гласи:

„Члан 178.

- (1) Стараоцу је потребно претходно одобрење органа старатељства за предузимање важнијих мјера које се тичу лица, личног стања, здравља и имовине штићеника чија је пословна способност ограничена у том дијелу, осим ако је другачије прописано овим законом.
- (2) Приликом предузимања важнијих мјера из става (1) овог члана, старалац ће узети у обзир мишљење штићеника, ако је овај способан схватити о чему се ради.
- (3) Ако је штићенику пословна способност ограничена у дијелу који се односи на располагање и управљање имовином, старалац не може без претходног одобрења органа старатељства предузимати послове који прелазе оквира редовног пословања или управљања штићениковом имовином.”.

Члан 21.

У члану 184. став (1) мијења се и гласи:

- „(1) Орган старатељства дужан је, без одлагања, разријешити стараоца дужности, ако утврди да је у вршењу дужности немаран, да злоупотребљава своја овлашћења, да угрожава интересе штићеника, да је наступила нека околност због које он не би могао бити именован за стараоца, односно ако је старалац са штићеником закључио уговор о доживотном издржавању или други уговор којим су заснована права и обавезе који су неспојиви с дужностима стараоца, или ако оцијени да би за штићеника било корисније да му се именује други старалац.“.

Члан 22.

У члану 186. тачка ц) мијења се и гласи:

- „ц) чији родитељи нису стекли пословну способност, или им је она ограничена у дијелу који се односи на остваривање родитељског старања и”.

Члан 23.

Члан 191. мијења се и гласи:

„Члан 191.

Када старатељство над лицем престане због наступања пунољетства, а постоје разлози за ограничење његове пословне способности из члана 25. став (1) овог закона, старалац, уз претходно одобрење органа старатељства, или орган старатељства непосредно, покреће код надлежног суда поступак за ограничење пословне способности тог лица у циљу његовог поновног стављања под старатељство.“.

Члан 24.

Члан 192. мијења се и гласи:

„Члан 192.

- (1) Пунољетном лицу које се због свог психофизичког стања није способно само бринути о својим правима, интересима и потребама или које непосредно угрожава своја права и интересе или права и интересе других, суд ће у ванпарничном поступку ограничити пословну способност.
- (2) Пословна способност ће се ограничити у обиму и дијелу у којим суд утврди неспособност или угрожавање из става (1) овог члана.
- (3) Рјешењем о ограничењу пословне способности суд ће одредити послове и радње које лице није способно самостално предузимати, а који се односе на његово лично стање и имовину.
- (4) Послови и радње из става (3) овог члана који се односе на лично стање су давање изјава или предузимање радњи које се односе на закључење и престанак брака, родитељство, промјену личног имена, здравље, мјесто пребивалишта, односно боравишта, запошљавање и друго, осим ако овим законом није другачије одређено.
- (5) Послови и радње из става (3) овог члана који се односе на имовину су располагање и управљање имовином, платом или другим сталним новчаним примањима, осим ако овим законом није другачије одређено.
- (6) Рјешењем којим се ограничава пословна способност у случају из става (5) овог члана одредиће се тачан износ плате, односно сталног новчаног примања преко којег штићеник не може самостално располагати, те означити имовину и тачан износ, ако је то прикладно, којом штићеник не може самостално располагати и управљати, односно преко којег износа не може самостално располагати и управљати.
- (7) За послове и радње које суд није одредио у рјешењу из става (6) овог члана лице има пословну способност, па их може самостално предузимати.“.

Члан 25.

Члан 193. мијења се и гласи:

„Члан 193.

- (1) Старалац лица коме је ограничена пословна способност дужан је обезбиједити заштиту интереса и добробити овог лица.
- (2) Орган старатељства одређује дужности стараоца рјешењем о именовану стараоца, водећи рачуна о обиму ограничења пословне способности и дијелу, односно дијеловима у којима је утврђена неспособност штићеника.
- (3) Обавезни саставни дио рјешења из става (2) овог члана је и план старања о штићенику, који садржи дужности органа старатељства и стараоца у организовању и спровођењу заштите, помоћи и подршке у остваривању права и интереса штићеника, као и дужности органа старатељства у надзору над радом стараоца и пружању помоћи и подршке стараоцу у вршењу старатељске дужности.“.

Члан 26.

Члан 194. мијења се и гласи:

„Члан 194.

- (1) Старалац штићеника којем је пословна способност ограничена дужан је, у складу с одлуком о ограничењу пословне способности, старати се о његовој личности, правима, интересима, потребама и добробити те обезбиједити заштиту његових интереса и добробити.
- (2) Старалац је дужан обезбиједити да штићеник благовремено добије све информације о питањима која га се тичу, те је дужан, кад год је то могуће, подстицати штићеника на самостално доношење одлука и пружати му подршку у одлучивању, као и у учествовању у животу заједнице, узимајући у обзир степен његове способности, односно његово психофизичко стање.
- (3) При пружању подршке у доношењу одлука које штићеник не може самостално доносити, као и при избору других мјера заштите, старалац ће утврдити мишљење и жеље штићеника, његове садашње или раније изражене ставове те их прихватити, осим ако је то у супротности с добробити штићеника.
- (4) У поступању са штићеником старалац је дужан утврдити потребе штићеника у конкретној ситуацији и пружити облик подршке који највише одговара тим потребама и који ће моћи пружити на најбољи начин.
- (5) Када штићеник ни поред пружене подршке не може изразити вољу и жеље, старалац је дужан, ради утврђивања најбољег интереса штићеника, настојати утврдити шта би штићеник хтио у свакој конкретној ситуацији, односно интерпретирати његову вољу и жеље.
- (6) Ако старалац не прихвати мишљење, жељу и ставове штићеника из става (3) овог члана, дужан је навести разлоге за то у свом извјештају о раду.“

Члан 27.

Иза члана 194. додаје се нови члан 194а. који гласи:

„Члан 194а.

- (1) Старалац ће настојати да се отклоне узроци због којих је штићенику ограничена пословна способност и да се он што прије оспособи за самосталан живот, рад и у највећој могућој мјери за самостално доношење одлука.
- (2) Старалац ће, најмање једном годишње, прибавити мишљење доктора медицине који се брине о здрављу штићеника, а које је засновано на мишљењу доктора медицине одговарајуће специјалности, у односу на разлоге због којих је пословна способност ограничена. Наведено мишљење старалац ће доставити органу старатељства као саставни дио свог извјештаја о раду.
- (3) Орган старатељства ће најкасније 90 дана прије истека времена на које је пунољетном лицу ограничена пословна способност, преиспитати потребу и начин заштите штићеника и о томе сачинити извјештај који ће без одлагања доставити суду који је донио рјешење којим је пословна способност ограничена.“

Члан 28.

Члан 195. мијења се и гласи:

„Члан 195.

- (1) Суд пред којим је покренут поступак да се неком лицу ограничи пословна способност дужан је о томе одмах обавијестити орган старатељства који ће, ако је потребно, том лицу именовати привременог стараоца, осим ако је то лице овластило пуномоћника.
- (2) При именовану привременог стараоца орган старатељства узет ће у обзир мишљење лица према коме се води поступак из става (1) овог члана, ако је способно схватити о чему се ради.
- (3) Дужности и овлашћења привременог стараоца из става (1) овог члана одредиће орган старатељства, узимајући у обзир чињенице наведене у приједлогу за ограничење пословне способности и постојање потребе за обезбјеђењем заштите здравља или имовине овог лица у току поступка.
- (4) Орган старатељства ће, у правилу, ограничити дужности и овлашћења привременог стараоца на заступање у поступку ради ограничења пословне способности и предузимање хитних мјера које су неопходне за заштиту лица и здравља те обезбјеђење имовине лица према коме се води поступак.
- (5) Дужност привременог стараоца престаје када се именује стални старалац или када рјешење о враћању пословне способности постане правоснажно.“.

Члан 29.

Иза члана 195. додају се нови чл. 195а. и 195б. који гласе:

„Члан 195а.

Жалба на рјешење о именовану привременог стараоца штићенику не одлаже његово извршење.

Члан 195б.

Правоснажно рјешење о ограничењу пословне способности суд је дужан без одлагања доставити надлежном органу старатељства, који ће у року од 30 дана од дана пријема рјешења, лице коме је ограничена пословна способност ставити под старатељство.“.

Члан 30.

У члану 196. став (1) мијења се и гласи:

- „(1) Старатељство над лицима којима је ограничена пословна способност престаје када им се одлуком суда донесеном у ванпарничном поступку потпуно врати пословна способност.“.

Члан 31.

Члан 259. мијења се и гласи:

„Члан 259.

У име брачног друга чија пословна способност је ограничена у дијелу који се односи на управљање и располагање имовином, брачни уговор може склопити његов старалац уз претходно одобрење органа старатељства.“.

Члан 32.

У члану 270. став (1) ријеч „одузета“ замјењује се ријечју „ограничена“.
У ставу (2) ријеч „одузимања“ замјењује се ријечју „ограничења“.

Члан 33.

Иза члана 324. поднаслов „2. Поступак за одузимање и враћање пословне способности“ и чл. 325. до 339. бришу се.

Члан 34.

У члану 344. став (1) мијења се и гласи:

„(1) Поступак за давање дозволе за закључење брака лицу коме је пословна способност ограничена у дијелу који се тиче личних стања покреће се на приједлог овог лица.“

Члан 35.

Члан 354. мијења се и гласи:

„Члан 354.

У поступку одузимања и враћања родитељског старања сходно се примјењују правила ванпарничног поступка о ограничењу и враћању пословне способности.“

Члан 36.

У члану 383. иза става (2) додаје се нови став (3) који гласи:

„(3) Новчаном казном од 500,00 до 3.000,00 КМ казниће се за прекршај старалац који не поступа у складу с одредбама члана 26. овог закона.“
Досадашњи став (3) постаје став (4).

Члан 37.

Иза члана 384. додаје се нови члан 384а. који гласи:

„Члан 384а.

Поступци ради именовања стараоца покренути прије ступања на снагу овог закона довршиће се према одредбама закона који је био на снази у вријеме покретања поступка.“

Члан 38.

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеним новинама Федерације БиХ“, а примјењиваће се од 01.01.2027. године.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е
ПРИЈЕДЛОГА ЗАКОНА О ИЗМЈЕНАМА И ДОПУНАМА ПОРОДИЧНОГ
ЗАКОНА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ

I – УСТАВНИ ОСНОВ

Уставноправни основ за доношење овог закона садржан је у одредбама члана IV А. 20. (1) д) Устава Федерације Босне и Херцеговине. Наиме, према одредбама члана IV А. 20. (1) д) Устава Федерације БиХ, Парламент Федерације БиХ надлежан је за доношење закона о вршењу функције федералне власти, из чега произлази да наведена одредба представља уставноправни основ за његово доношење.

II – РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Европски суд за људска права у Стразбуру (у даљем тексту: Европски суд) у предмету Хаџимејлић и други против Босне и Херцеговине, ап. бр. 3427/13 од 03. новембра 2015. године, донио је пресуду којом је утврдио повреду права апликаната из члана 5. Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљем тексту: Европска конвенција), те је наложио извршење како индивидуалних тако и генералних мјера по пресуди тог Суда, а ради спречавања даљег кршења истог права у будућности. Апликацију су поднијела лица која су стављена под старање због медицински утврђеног трајног психијатријског обољења, а затим смјештена у установу за социјално збрињавање на основу рјешења центра за социјални рад. Апликанти су раније добили одлуке Уставног суда Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Уставни суд БиХ), којима је утврђена повреда члана III/3. д) Устава Босне и Херцеговине (право на слободу и безбједност лица) и члана 5. став 1.е и став 4. Европске конвенције (законито лишење слободе лица да би се спријечило притварање ментално обољелих лица и право на жалбу суду како би суд у кратком року размотрио законитост лишавања слободе), а у вези с њиховим задржавањем у ЈУ Завод за заштиту ментално инвалидних лица — Дрин у Фојници. Осим наведених апликаната, Уставни суд БиХ је донио више одлука по поднесеним апелацијама лица с душевним сметњама смјештених у установе социјалне заштите, а у којима утврђују исте повреде Устава БиХ и Европске конвенције. У погледу индивидуалних мјера, Европски суд је предметном пресудом наложио да је тужена држава Босна и Херцеговина дужна отпустити апликанте Зухру Хаџимејлић и Марцела Црепуљу из ЈУ Завод за заштиту ментално инвалидних лица — Дрин, а за апликанта Есада Бусовачу покренути ванпарнични поступак пред надлежним судом ради преиспитивања потребе за његовим даљим задржавањем, те обезбиједити да надлежни суд испита потребу наставка његовог смјештаја без даљег одгањања. Апликантима је досуђена и правична накнада због незаконитог притварања. У погледу генералних мјера, обзиром на методе у раду које је усвојио Комитет Савјета Европе, тужена страна је обавезна у року од 6 мјесеци од дана када пресуда постане коначна, спровести или предложити мјере којима је циљ и које могу отклонити повреде у погледу потенцијалних апликаната, дакле лица у истом правном положају као апликанти у овом предмету, те у истом року о предузетим мјерама или онима које се намјеравају предузети обавијестити Комитет министара Савјета Европе.

Имајући у виду све напријед наведено, Федерално министарство правде је приступило циљаним измјенама Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине с циљем имплементације принципа на које је указао Европски суд у предмету Хаџимејлић и други против Босне и Херцеговине, ап. бр. 3427/13 од 03. новембра 2015. године и исти усагласио са Законом о ванпарничном поступку.

Приликом израде овог закона обављене су консултације са Одјелом Савјета Европе за извршење пресуда Европског суда за људска права у Стразбуру. Закључено је да се са предложеним измјенама и допунама Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине постиже provedба пресуде у предмету Хаџимејлић и други против Босне и Херцеговине у дијелу који се односи на надлежности Федералног министарства правде као обрађивача Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине, као и Закона о ванпарничном поступку.

Нацрт закона усвојио је Представнички дом Парламента Федерације БиХ на 5. редовној сједници одржаној дана 27.09.2023. године, а Дом народа Парламента Федерације БиХ на 4. редовној сједници одржаној дана 05.10.2023. године. Закључцима оба дома Парламента Федерације БиХ констатовано је да наведени нацрти закона могу послужити као основ за израду Приједлога закона о измјенама и допунама Породичног закона Федерације БиХ, односно Приједлога закона о измјенама и допунама Закона о ванпарничном поступку. Истовремено је Федерално министарство правде задужено да организује и спроведе јавну расправу.

Федерални министар правде, у складу са закључцима оба дома Парламента Федерације БиХ отворио је јавну расправу о Нацрту закона о измјенама и допунама Породичног закона Федерације БиХ, као и Нацрту закона о измјенама и допунама Закона о ванпарничном поступку, те је позвана заинтересована јавност да пружи свој допринос у стварању што квалитетнијег законског рјешења.

У остављеном временском периоду у процесу јавне расправе на Нацрт закона о измјенама и допунама Породичног закона Федерације БиХ пристигли су коментари/ очитовања и то: коментари проф.др.сц.емерита Сузана Бубић, заједничке примједбе и коментари проф.др.сц. Маје Чолаковић и в.проф.др.сц. Рамајане Демировић.

Све пристигле коментаре, сугестије и приједлоге, првенствено у циљу имплементације пресуде Хаџимејлић и други, као и друге сугестије које унапређују законски оквир и ван обавеза које проистичу из имплементације наведене пресуде, размотрила је радна група Федералног министарства правде под мониторингом Савјета Европе. Велики допринос у изради Нацрта закона дала је др.сц. Џенана Радончић, консултантница Савјета Европе. Др. Сузана Бубић, професорица емерита дала је конкретне приједлоге, коментаре и примједбе које су у највећем дијелу у цијелости прихваћене и уграђене у текст Нацрта закона.

Професорице Чолаковић и Демировић се позивају на упоредну праксу и рјешења између осталог, реферишући се на Одлуку и Рјешење Уставног суда Републике

Хрватске број: U-I-3941/2015 и др. од 18. априла 2023. године којим је проглашена неуставном и укинута одредба којом се искључује могућност потпуног лишења пословне способности лица са душевним и другим сметњама. С обзиром на одлуку у пресуди Хаџимејлић и други против Босне и Херцеговине, која указује на неопходност промјене парадигме и разумијевања инвалидитета у контексту људских права, ова одлука Уставног суда Републике Хрватске није референтна за Нацрт закона.

Такође, у процесу израде Нацрта закона прибављена су мишљења Федералног министарства рада и социјалне политике и Федералног министарства здравства.

Федерално министарство рада и социјалне политике је дало одређене примједбе и сугестије у правцу интервенисања у важеће одредбе Породичног закона, посебно измјене члана 192. у смислу јаснијег и прецизнијег дефинисања појма „психофизичко стање лица“, односно ко су лица која су обухваћена овом одредбом. Такође, одређене примједбе дате су на важећи члан 325. и 326. Примједбе и сугестије овог министарства су на одговарајући начин прихваћене или су брисане одредбе које се односе на надлежност суда у ванпарничном поступку.

Федерално министарство здравства је предложило одређене интервенције у члану 192. став (1) на начин да се пунољетном лицу које због свог психофизичког стања није способно само бринути се о својим правима и интересима или угрожава своја права и интересе или права и интересе других, суд ће ограничити пословну способност. Примједба је прихваћена и уграђена у члан 24. Примједбе на чл. 325. и 326. у правцу да се умјесто израза „враћање пословне способности“ користи израз „преиспитивање пословне способности“ су беспредметне јер је чланом 34. Нацрта предвиђено брисање одређених одредаба укључујући и одредбе чл. 325. и 326. из разлога што је поступак за ограничавање и враћање пословне способности обухваћен Нацртом закона о измјенама и допунама Закона о ванпарничном поступку.

Иако је референтни оквир за измјене и допуне Породичног закона Федерације БиХ пресуда Хаџимејлић и други против БиХ, предложене измјене и допуне Породичног закона Федерације БиХ су обухватиле и шири обим измјена и допуна и ван обавеза које проистичу из имплементације пресуде Хаџимејлић и други како би се законски оквир унаприједио. Предложене измјене и допуне Породичног закона Федерације БиХ иду у правцу њихове усклађености са међународним стандардима у области правне заштите лица са умањеним способностима. Посебно су узете у обзир Конвенција о правима лица са инвалидитетом или умањеним способностима, препоруке Комесара Савјета Европе за људска права, које се односе на отклањање недостатка постојећих система и процедура старатељства, којима ће се лицима са инвалидитетом дати једнаке могућности да обликују властите одлуке и живот.

Такође, у писму које је испред Савјета Европе Федералном министарству правде доставио шеф одјељења Clare Brown, похваљени су и високо цијењени напори Федералног министарства правде, које је активно радило на припреми измјена и допуна Породичног закона Федерације Босне и Херцеговине, у блиској сарадњи са Савјетом Европе, што је коначно довело до реализације provedбе пресуде Хаџимејлић и други, с обзиром на готово десетогодишње кашњење. Истакнуто

је да је посебно важно што се у циљу имплементације ове пресуде уводе кључне заштитне мјере за смјештај одређених лица у установе социјалне заштите - било због ограничене пословне способности или против њихове воље, према предложеним рјешењима сада се врши само на основу судске одлуке, како то захтијева Европски суд за људска права.

III - УСКЛАЂЕНОСТ ПРОПИСА С ЕВРОПСКОМ ПРАВНОМ СТЕЧЕВИНОМ

Приликом израде овог закона, Федерално министарство правде је имало у виду Уредбу о Уреду Владе Федерације БиХ за законодавство и усклађеност с прописима Европске Уније („Службене новине Федерације БиХ“, бр. 26/20 и 76/20) и Уредбу о поступку усклађивања законодавства Федерације БиХ с правном стечевином Европске Уније („Службене новине Федерације БиХ“, број: 98/16) и у том смислу је извршило анализу европске правне стечевине. Након детаљне и свеобухватне анализе, закључено је да не постоје примарни нити секундарни извори европског права који регулишу предметну материју. Ово нарочито ако се има у виду да се врши интервенција у наведени Закон понајвише у дијелу који је третиран пресудом Европског суда, те да се Закон усаглашава са Европском конвенцијом. Имајући у виду напријед наведено, обрађивач наведеног Закона није у могућности доставити таблицу усклађености.

IV - ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ПОЈЕДИНИХ ПРАВНИХ РЈЕШЕЊА

Чланом 1. предвиђа се измјена члана 11. тако што се прописује да брак не може склопити лице које је неспособно за расуђивање и лице коме је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а оставља се могућност да брак може склопити лице ако је способно схватити значење и посљедице брака и слободно изразити сагласност за брак, те ако је брак у његовом интересу што утврђује суд у ванпарничном поступку за давање дозволе за закључење брака.

Чланом 2. у члану 25. додаје се нови став (2) који предвиђа да свједок при склапању брака не може бити лице коме је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, осим ако је способно схватити значење и посљедице брака и слободно изразити сагласност за закључење брака.

Чланом 3. у члану 45. који се односи на посредовање прије покретања поступка за развод брака мијења се став (4) на начин да брачни друг није дужан поднијети захтјев за посредовање ако је боравиште другог брачног друга непознато најмање 6 мјесеци и ако је брачном другу ограничена пословна способност у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити значење и правне посљедице поступка посредовања ни учествовати у поступку.

У члану 4. члан 57. мијења се на начин тако да и малољетно лице које је навршило 16 година може признати материнство и очинство ако је способно схватити значење изјаве о признању. Такође, материнство и очинство дјетета може признати и лице коме је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а уз стручну помоћ је у стању схватити правне посљедице изјаве о признању.

Чланом 5. у члану 62. став (2) мијења се на начин да прописује да ако је мајка млађа од 14 година или која није жива или је проглашена умрлом или јој је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити значење и правне посљедице признања или јој је боравиште непознато најмање 3 мјесеца, сагласност за признање очинства даје орган старатељства.

Чланом 6. у члану 72. став (2) се мијења на начин којим се прописује да у име малољетног дјетета којем је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице утврђивања материнства, односно очинства, у његово име тужбу ради утврђивања материнства може поднијети старалац уз претходно одобрење органа старатељства, а тужбу ради утврђивања очинства може поднијети његова мајка ако остварује родитељско старање, односно његов старалац, уз сагласност органа старатељства.

Чланом 7. у члану 79. став (4) мијења се тако што прописује да у име пунољетног дјетета којем је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице оспоравања материнства и очинства, тужбу ће поднијети његов старалац, уз одобрење органа старатељства.

Чланом 8. предвиђа се измјена става (5) у члану 80. на начин да за жену којој је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице оспоравања материнства, тужбу ради оспоравања материнства може поднијети њезин старалац уз претходно одобрење органа старатељства.

Чланом 9. у члану 82. мијења се став (2) и предвиђа се да ако је мужу пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице оспоравања очинства, тужбу ради оспоравања очинства може поднијети његов старалац уз претходно одобрење органа старатељства.

У члану 10. члан 83. став (2) мијења се на начин што се прописује да ако је мајци пословна способност ограничена у дијелу који се односи на лична стања, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити правне посљедице оспоравања очинства, тужбу ради оспоравања очинства може поднијети њезин старалац уз претходно одобрење органа старатељства.

Чланом 11. у члану 97. став (1) тачка б) мијења се на начин да усвојити не може лице коме је ограничена пословна способност.

Чланом 12. у члану 99. тачка д) мијења се на начин, да за усвојење није потребан пристанак родитеља усвојеника, коме је ограничена пословна способност, а ни уз стручну помоћ није у стању схватити значење усвојења или пристанка на усвојење.

Према члану 13. у члану 141. став (2) мијења се тако што се прописује да се о дјетету стара само један родитељ ако је други родитељ умро, проглашен умрлим, спријечен да се стара, непознатог боравишта, ако му је одузето родитељско старање или му је пословна способност ограничена у дијелу који се односи на остваривање родитељског старања.

Према члану 14. у члану 151. став (1) мијења се на начин да се даје овлашћење суду у ванпарничном поступку да може одлучити да родитељи остварују родитељско старање и након пунољетства дјетета којем је ограничена пословна способност, уколико су родитељи способни и пристану на то.

Према члану 15. у дијелу који се односи на старатељство члан 161. мијења се и прецизније регулише питање сврхе старатељства. Прописује се да је сврха старатељства замјена родитељског старања дјетету, односно обезбјеђење поштовања људских права, основних слобода и достојанства пунољетних лица којима је пословна способност ограничена, заштита њихове личности, права и интереса на које се односи ограничење пословне способности, као и њихово лијечење и оспособљавање за самосталан живот и рад.

Чланом 16. у члану 165. иза става (3) додају се нови ст. (4.) до (7). који детаљније регулишу питање старатељства у најбољем интересу дјетета. Новим ставом (4) прописује се да ако је родитељ који остварује родитељско старање одредио лице од повјерења за које сматра да ће се у случају његове смрти најбоље старати о дјетету, у форми нотарски обрађене исправе (антиципирана изјава) орган старатељства ће то лице именовати за стараоца ако је то у најбољем интересу дјетета.

Нови став (5) прописује да ако је лице коме је ограничена пословна способност у вријеме док је било пословно способно, а најкасније прије покретања поступка за ограничавање пословне способности, одредило у форми антиципиране изјаве лице од повјерења за које би хтјело да се именује за његовог стараоца у случају будуће неспособности, орган старатељства ће то лице именовати за стараоца ако су испуњени остали законски услови.

Ставом (6) прописано је да регистар антиципираних изјава води Нотарска комора Федерације Босне и Херцеговине.

Ставом (7) овлашћује се федерални министар правде да уз претходно прибављено мишљење федералног министра рада и социјалне политике донесе упутство о садржају и форми антиципираних изјава, у року од 60 дана од дана ступања на снагу овог закона.

Чланом 17. у члану 169. тачка б) мијења се на начин да се врши терминолошко усклађивање са осталим одредбама тако да старалац не може бити лице коме је ограничена пословна способност.

Чланом 18. мијења се члан 175. на начин да се детаљније регулишу питања која се односе на послове заступања стараоца који заступа штићеника којем је ограничена пословна способност. У складу с овим чланом старалац заступа штићеника у обиму одређеном одредбама члана 188. важећег закона, односно у обиму и дијелу у којем је штићенику ограничена пословна способност. У пословима заступања старалац је дужан прихватити мишљење и жеље штићеника, који је способан схватити о чему се ради, осим ако је то у супротности

са добробити штићеника. Орган старатељства заступа штићеника ако дужност стараоца врши непосредно или ако је ограничио овлашћења стараоца и одлучио штићеника сам заступати.

Чланом 19. мијења се члан 176. тако да ако је штићенику пословна способност ограничена у дијелу који се односи на располагање и управљање имовином, старалац самостално обавља послове који спадају у редовно пословање и управљање имовином, изузев ако је одредбама овог закона или рјешењем органа старатељства другачије одређено.

Чланом 20. члан 178. мијења се на начин да се у новом ставу (1) прописује да је стараоцу потребно претходно одобрење органа старатељства за предузимање важнијих мјера које се тичу лица, личног стања, здравља и имовине штићеника чија је пословна способност ограничена у том дијелу, осим ако је другачије прописано законом.

Ставом (2) предвиђено је предузимање важнијих мјера из става (1) тако да ће старалац узети у обзир мишљење штићеника ако је способан схватити о чему се ради.

Ставом (3) прописује се да старалац не може без претходног одобрења органа старатељства предузимати послове који прелазе оквире редовног пословања или управљања штићениковом имовином, ако је штићенику пословна способност ограничена у дијелу који се односи на располагање и управљање имовином.

Чланом 21. у члану 184. став (1) мијења се на начин да се прецизније регулише питање разрешења стараоца дужности. Орган старатељства без одлагања ће разријешити стараоца дужности, ако утврди да је у вршењу дужности немаран, да злоупотребљава своја овлашћења, да угрожава интересе штићеника, да је наступила нека околност због које он не би могао бити именован за стараоца, ако је старалац са штићеником закључио уговор о доживотном издржавању или други уговор којим су заснована права и обавезе који су неспојиви с дужностима стараоца или ако оцијени да би за штићеника било корисније да му се именује други старалац.

Чланом 22. у члану 186. тачка ц) мијења се на начин да ће се под старатељство ставити малољетно лице чији родитељи нису стекли пословну способност или им је она ограничена у дијелу који се односи на остваривање родитељског старања.

Чланом 23. члан 191. мијења се тако што се прописује да када старатељство над лицем престане због наступања пунољетства, а постоје разлози за ограничење његове пословне способности (члан 25. став (1) овог закона) старалац уз претходно одобрење органа старатељства или орган старатељства непосредно покреће код надлежног суда поступак за ограничење пословне способности тог лица у циљу његовог поновног стављања под старатељство.

Чланом 24. мијења се важећа одредба члана 192. Ставом (1) прописује се да пунољетном лицу које се због свог психофизичког стања није способно само бринути о својим правима, интересима и потребама или које непосредно

угрожава своја права и интересе и права и интересе других, суд ће у ванпарничном поступку ограничити пословну способност.

Ставом (2) прописано је да ће се пословна способност ограничити у обиму и дијелу у којим суд утврди неспособност или угрожавање из става (1).

Ставом (3) прописује се да ће суд рјешењем о ограничењу пословне способности одредити послове и радње које лице није способно самостално предузимати, а који се односе на њено лично стање и имовину.

Ставом (4) прописује се да су послови и радње које ће суд рјешењем одредити односе се на давање изјава или предузимање радњи које се односе на закључење брака и престанак брака, родитељство, промјену личног имена, здравље, мјесто пребивалишта, односно боравишта, запошљавање и друго, осим ако Породичним законом није другачије одређено.

Ставом (5) прецизирани су послови и радње који се односе на имовину, а то су: располагање и управљање имовином, платом или другим сталним новчаним примањима, осим ако Породичним законом није другачије одређено.

Ставом (6) прописује се да ће се рјешењем којим се ограничава пословна способност који се односе на имовину, плату или друга стална новчана примања одредити тачан износ плате, односно сталног новчаног примања преко којег штићеник не може самостално располагати, те означити имовину и тачан износ, ако је то прикладно, којом штићеник не може самостално располагати и управљати, односно преко којег износа не може самостално располагати и управљати.

Ставом (7) прописано је да за послове и радње које суд није одредио у рјешењу из става (6) овог члана, лице има пословну способност па их може самостално предузимати.

Чланом 25. мијења се члан 193. Ставом (1) прописује се да је старалац лица коме је ограничена пословна способност дужан обезбиједити заштиту интереса и добробити тог лица.

Ставом (2) прописује се да орган старатељства одређује дужности староца рјешењем о именовану староца, водећи рачуна о обиму ограничења пословне способности и дијелу, односно дијеловима у којима је утврђена неспособност штићеника.

Ставом (3) прописано је да је обавезни дио рјешења о именовану староца и план старања о штићенику који садржи дужности органа старатељства и староца у организовању и спровођењу заштите, помоћи и подршке у остваривању права и интереса штићеника, као и дужности органа старатељства у надзору над радом староца и пружању помоћи и подршке староцу у вршењу старатељске дужности.

Чланом 26. мијења се члан 194. Ставом (1) прописује се да старалац штићеника којем је пословна способност ограничена дужан је у складу с одлуком о ограничењу пословне способности старати се о његовој личности, правима, интересима, потребама и добробити.

Ставом (2) прописује се да је старалац дужан обезбиједити да штићеник благовремено добије све информације о питањима које га се тичу, те потицати штићеника на самостално доношење одлука и пружати му подршку у одлучивању и учествовању у животу заједнице узимајући у обзир степен његове способности, односно његово психофизичко стање.

Ставом (3) прописано је да при пружању подршке у доношењу одлука које штићеник не може самостално доносити, као и при избору других мјера заштите, старалац ће утврдити мишљење и жеље штићеника, његове садашње или раније изражене ставове, те их прихватити, осим ако је то у супротности с добробити штићеника.

Ставом (4) прописује се да је старалац у поступању са штићеником дужан утврдити његове потребе у конкретној ситуацији и пружити му облик подршке који највише одговара тим потребама и који ће моћи пружити на најбољи начин.

Ставом (5) прописује се да у ситуацији када штићеник ни поред пружене подршке не може изразити вољу и жеље, старалац је дужан ради утврђивања најбољег интереса штићеника настојати утврдити шта би штићеник хтио у свакој конкретној ситуацији, односно интерпретирати његову вољу и жеље.

Ставом (6) прописује се да ако старалац не прихвати мишљење, жељу и ставове штићеника, дужан је навести разлоге за то у свом извјештају о раду.

Чланом 27. додаје се нови члан 194а. иза важећег члана 194. Ставом (1) новог члана 194а. прописује се да ће старалац настојати да се отклоне узроци због којих је штићенику ограничена пословна способност и да се он што прије оспособи за самосталан живот, рад и у највећој могућој мјери самостално доношење одлука.

Ставом (2) прописује се да ће старалац најмање једном годишње прибавити мишљење доктора медицине који се брине о здрављу штићеника, а које је засновано на мишљењу доктора одговарајуће специјалности. Наведено мишљење старалац ће доставити органу старатељства као саставни дио свог извјештаја о раду.

Ставом (3) прописано је да ће орган старатељства најкасније 90 дана прије истека времена на које је пунољетном лицу ограничена пословна способност преиспитати потребу и начин заштите штићеника и о томе сачинити извјештај који ће без одлагања доставити суду који је донио рјешење, којим је ограничена пословна способност.

Чланом 28. мијења се важећи члан 195. важећег закона.

Ставом (1) предвиђено је да је суд пред којим је покренут поступак да се неком лицу ограничи пословна способност, дужан о томе одмах обавијестити орган старатељства који ће ако је потребно том лицу именовати привременог стараоца, осим ако је то лице овластило пуномоћника.

Ставом (2) прописано је да ће при именовању привременог стараоца орган старатељства узети у обзир мишљење лица, према коме се води поступак да му се ограничи пословна способност, ако је то лице способно схватити о чему се ради.

Ставом (3) прописано је да ће дужности и овлашћења привременог стараоца одредити орган старатељства, узимајући у обзир чињенице наведене у приједлогу за ограничење пословне способности и постојање потребе за обезбјеђењем заштите здравља или имовине овог лица у току поступка.

Ставом (4) прописано је да ће орган старатељства, у правилу, ограничити дужности и овлашћења привременог стараоца на заступање у поступку, ради ограничења пословне способности и предузимање хитних мјера које су неопходне за заштиту лица и здравља, те обезбјеђење имовине лица према коме се води поступак.

Ставом (5) прописано је да дужност привременог стараоца престаје када се именује стални старалац или када рјешење о враћању пословне способности постане правоснажно.

Чланом 29. иза члана 195. додају се нови чланови 195а. и 195б. Новим чланом 195а. прописује се да жалба на рјешење о именовану привременог стараоца штићенику не одлаже његово извршење, новим чланом 195б. да правоснажно рјешење о ограничењу пословне способности суд је дужан без одлагања доставити надлежном органу старатељства, који ће у року од 30 дана од дана пријема рјешења, лице коме је ограничена пословна способност ставити под старатељство.

Чланом 30. у члану 196. став (1) се мијења тако што се прописује да старатељство над лицима којима је ограничена пословна способност престаје када им се одлуком суда донесеном у ванпарничном поступку потпуно врати пословна способност.

Чланом 31. предвиђа се измјена члана 259. на начин што се прописује да у име брачног друга, чија пословна способност је ограничена у дијелу који се односи на управљање и располагање имовином, брачни уговор може склопити његов старалац уз претходно одобрење органа старатељства.

Чланом 32. у члану 270. ст. (1) и (2) врше се одређене термилошке измјене у важећим одредбама условљене околношћу укидања института потпуног лишења пословне способности, а оставља могућност само ограничене пословне способности у оним правима што је неопходно за лица која нису способна сама се бринути о својим правима и интересима у поступку.

Чланом 33. предвиђа се брисање чл. 325. до 339. из разлога што је поступак за ограничавање и враћање пословне способности регулисан Нацртом закона о измјенама и допунама Закона о ванпарничном поступку.

Чланом 34. у члану 344. став (1) мијења се на начин да се прописује да поступак за давање дозволе за закључење брака лицу коме је пословна способност ограничена у дијелу који се тиче личних стања покреће се на приједлог овог лица.

Чланом 35. мијења се члан 354. на начин да се прописује да у поступку одузимања и враћања родитељског старања сходно се примјењују правила ванпарничног поступка о ограничавању и враћању пословне способности.

Чланом 36. у члану 383. који прописује казнене одредбе, иза става (2) додаје се нови став (3) којим је прописано да ће се новчаном казном од 500,00 до 3000,00 КМ казнити за прекршај старалац који не поступа у складу с одредбама члана 26. овог Закона, којим се мијења члан 193. важећег закона.

Чланом 37. предвиђено је да се иза члана 384. додаје нови члан 384а., који прописује да ће се поступци ради именованга стараоца покренути прије ступања на снагу овог закона довршити према одредбама закона који је био на снази у вријеме покретања поступка.

Чланом 38. прописано је ступање на снагу овог закона осмог дана од дана објављивања у Службеним новинама Федерације БиХ, а његова примјена ће почети од 01.01.2027. године.

V - ФИНАНСИЈСКА СРЕДСТВА

За провођење овог закона није потребно обезбиједити додатна средства у Буџету Федерације Босне и Херцеговине.

ТЕКСТ ОДРЕДБИ ПОРОДИЧНОГ ЗАКОНА ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ КОЈЕ СЕ МИЈЕЊАЈУ И ДОПУЊУЈУ

Члан 11.

- (1) Брак не може склопити лице коме је одузета пословна способност или које је неспособно за расуђивање.
- (2) Изузетно, суд може у ванпарничном поступку дозволити закључење брака лицу које је неспособно за расуђивање ако утврди да је оно способно схватити значење брака и обавеза које из њега произлазе, те да је брак очито у његовом интересу.

Члан 25.

Свједок при склапању брака може бити свако пунољетно лице које има пословну способност.

Члан 45.

- (1) Прије покретања поступка за развод брака брачни друг или оба брачна друга који имају дјецу над којом остварују родитељско старање, као и за вријеме трудноће жене, дужни су поднијети захтјев за посредовање физичком и правном лицу овлашћеном за посредовање.
- (2) Федерални министар рада и социјалне политике у року од 30 дана од дана ступања на снагу овог закона прописаће услове које мора испунити лице из става 1. овог члана. Избор физичког и правног лица које испуњава услове извршиће федерални министар рада и социјалне политике на основу јавног позива објављеног у дневној штампи. Попис изабраних лица доставиће Федералном министарству правде.
- (3) Захтјев за посредовање могу поднијети и брачни другови који немају дјецу над којом остварују родитељско старање.
- (4) Брачни друг није дужан поднијети захтјев за посредовање ако је боравиште другог брачног друга непознато најмање шест мјесеци и ако је брачном другу одузета пословна способност.

Члан 57.

Материнство и очинство дјетета може признати и малољетно лице које је навршило 16 година и лице коме је ограничена пословна способност, ако су способна схватити значење изјаве о признању.

Члан 62.

- (1) За упис признања очинства у матичну књигу рођених потребан је пристанак мајке дјетета.
- (2) Ако је мајка млађа од 14 година, или није жива, или је проглашена умрлом, или јој је одузета пословна способност, или јој је боравиште непознато најмање три мјесеца, сагласност на признање очинства даје орган старатељства.
- (3) Изјаву о пристанку из става 1. овог члана мајка може дати пред матичаром, органом старатељства, судом или нотаром.

Члан 72.

- (1) Дијете може подићи тужбу ради утврђивања материнства и очинства.
- (2) Ако је дијете малољетно или му је одузета пословна способност, у његово име тужбу ради утврђивања материнства може поднијети старалац, уз сагласност органа старатељства, а тужбу ради утврђивања очинства може поднијети његова мајка ако остварује родитељско старање, односно његов старалац, уз сагласност органа старатељства.
- (3) Малољетно дијете може поднијети тужбу из става 1. овог члана ако је стекло пословну способност прије пунољетства.

Члан 79.

- (1) Дијете може оспоравати материнство или очинство лицу које је у матичне књиге рођених уписано као његов родитељ.
- (2) Тужбу из става 1. овог члана дијете може поднијети до навршене 25. године живота.
- (3) У име дјетета које је малољетно или над којим родитељи остварују родитељско старање након пунољетства, тужбу из става 1. овог члана подноси посебан старалац постављен за ту парницу.

Члан 80.

- (1) Жена која је у матичне књиге рођених уписана као мајка дјетета може оспоравати своје материнство.
- (2) Тужбу из става 1. овог члана жена може поднијети у року од шест мјесеци од сазнања за чињеницу која искључује њено материнство, а најкасније до навршене 10. године живота дјетета.
- (3) Жена која себе сматра мајком дјетета може оспоравати материнство жени која је у матичне књиге рођених уписана као мајка ако истовремено тражи да се утврди њено материнство.
- (4) Тужбу из става 3. овог члана жена може поднијети у року од шест мјесеци од сазнања да је она мајка дјетета, а најкасније до навршене 10. године живота дјетета.
- (5) Ако је жени одузета пословна способност, тужбу ради оспоравања материнства из ст. 2. и 4. овог члана може поднијети њезин старалац, уз одобрење органа старатељства.

Члан 82.

- (1) Муж мајке може оспоравати очинство дјетета рођеног у браку или у периоду до 300 дана од престанка брака, ако сматра да му није отац.
- (2) Ако је мужу одузета пословна способност, тужбу ради оспоравања очинства из става 1. овог члана може поднијети његов старалац, уз одобрење органа старатељства.
- (3) Тужба из ст. 1. и 2. овог члана може се поднијети у року од једне године од дана сазнања за чињеницу која доводи у сумњу очинство.

Члан 83.

- (1) Мајка може оспоравати очинство дјетета рођеног у браку или у периоду до 300 дана од престанка брака.
- (2) Ако је мајци одузета пословна способност, тужбу ради оспоравања очинства може поднијети њен старалац, уз одобрење органа старатељства.
- (3) Тужба из ст. 1. и 2. овог члана може се поднијети у року од шест мјесеци од рођења дјетета.

Члан 97.

- (1) Усвојити не може лице: а) коме је док траје неспособност одузето родитељско старање, б) коме је ограничена или одузета пословна способност, ц) које не пружа довољно јамства да ће правилно остваривати родитељско старање.
- (2) Усвојити не може ни лице код чијег брачног друга постоји једна од околности из става 1. овог члана.

Члан 99.

За усвојење није потребан пристанак родитеља усвојеника: а) коме је одузето родитељско старање; б) који не живи са дјететом, а три мјесеца је у већој мјери запустео старање о дјетету; ц) који је малољетан, а није способан схватити значење усвојења; д) коме је ограничена или одузета пословна способност; е) коме је боравиште непознато најмање шест мјесеци, а у том периоду се не брине за дијете.

Члан 141.

- (1) Родитељи заједнички, споразумно и равноправно старају се о дјетету, осим ако је другачије уређено овим законом.
- (2) О дјетету се стара само један родитељ ако је други родитељ умро, проглашен умрлим, спријечен да се стара, непознатог боравишта, ако му је одузето родитељско старање, или му је одузета или ограничена пословна способност.
- (3) У случају спора између родитеља о остваривању родитељског старања, одлуку доноси суд у ванпарничном поступку на приједлог родитеља, дјетета које је способно схватити значење и правне посљедице својих радњи, или органа старатељства на чијем подручју дијете има пребивалиште.

Члан 158.

- (1) Суд у ванпарничном поступку може одлучити да родитељи остварују родитељско старање и након пунољетства дјетета којем је одузета или ограничена пословна способност, уколико су родитељи способни и пристану на то.
- (2) Ако родитељи више нису у стању старати се о дјетету, суд ће у ванпарничном поступку одлучити о престанку родитељског старања и о стављању дјетета под старатељство.

Члан 161.

Сврха старатељства је замјена родитељског старања, односно заштита личности и интереса пунољетних штићеника, нарочито њиховим лијечењем и оспособљавањем за самосталан живот и рад.

Члан 165.

(1) Штићенику орган старатељства именује стараоца, уколико не одлучи дужност стараоца вршити непосредно.

(2) За стараоца се именује лице које има лична својства и способност за вршење дужности стараоца, а које прије тога пристане да буде старалац.

(3) При именовану стараоца орган старатељства узет ће у обзир и мишљење штићеника, ако је способан схватити о чему се ради, као и мишљење блиских сродника штићеника.

(4) Орган старатељства дужност стараоца врши непосредно ако то захтијева интерес штићеника и околности случаја. За вршење дужности стараоца именује се лице запослено у органу старатељства.

Члан 169.

Старалац не може бити лице: а) коме је одузето родитељско старање; б) коме је одузета или ограничена пословна способност; ц) чији су интереси у супротности са интересима штићеника; д) од које се, с обзиром на његово раније и садашње владање, лична својства и односе са штићеником и његовим родитељима, не може очекивати да ће правилно вршити дужности стараоца; е) са којом је штићеник склопио уговор о доживотном издржавању.

Члан 175.

(1) Старалац заступа штићеника.

(2) Орган старатељства заступа штићеника ако дужност стараоца врши непосредно или ако је ограничио овлашћења стараоца и одлучио штићеника сам заступати.

Члан 176.

(1) Старалац самостално, у име штићеника и за његов рачун, врши послове који спадају у редовно пословање и управљање имовином.

(2) При предузимању сваког важнијег посла старалац ће, када је то могуће, узети у обзир мишљење штићеника, ако је овај способан схватити о чему се ради.

Члан 178.

Старалац не може, без претходног одобрења органа старатељства, предузимати послове који прелазе оквиру редовног пословања или управљања штићениковом имовином.

Члан 184.

- (1) Орган старатељства разријешаће стараоца дужности ако утврди да је у вршењу дужности немаран, да злоупотребава своја овлашћења, да угрожава интересе штићеника, или ако оцијени да би за штићеника било корисније да му се именује други старалац.
- (2) При разрјешењу стараоца орган старатељства цијениће мишљење штићеника који је способен схватити о чему се ради.
- (3) Орган старатељства разријешаће стараоца дужности ако он то затражи, а најкасније у року од три мјесеца од дана подношења захтјева. Орган старатељства мора истовремено предузети све потребне мјере за заштиту интереса штићеника.
- (4) У случају разрјешења стараоца орган старатељства дужан је, без одлагања, штићенику именовати новог стараоца.
- (5) Старалац коме је престала дужност, дужан је поднијети извјештај и предати сву имовину на управљање органу старатељства. Предаја имовине врши се у присуству представника органа старатељства и штићеника, ако је он способен схватити о чему се ради.

Члан 186.

Под старатељство ставиће се малољетна лице:

- а) чији су родитељи умрли, нестали, непознати или су непознатог боравишта дуже од три мјесеца; б) чијим родитељима је одузето родитељско старање;
- ц) чији родитељи нису стекли пословну способност, или им је она одузета или ограничена и
- д) чији су родитељи одсутни, спријечени или неспособни редовно старати се о свом дјетету, а нису повјерили његово чување и одгој лицу за које је орган старатељства утврдио да испуњава услове за стараоца.

Члан 191.

Ако лице над којим је по наступању пунољетства престало старатељство, а које због психофизичких недостатака није способно старати се о својој личности, правима и интересима, старалац, уз одобрење органа старатељства или орган старатељства непосредно, покрене код надлежног суда поступак за одузимање пословне способности овом лицу у циљу његовог поновног стављања под старатељство.

Члан 192.

- (1) Пунољетном лицу које због душевне болести, заосталог душевног развоја или прекомјерног уживања алкохола или опојних дрога, сенилности или других узрока није способно само бринути се о својим правима и интересима одузима се пословна способност.
- (2) Пунољетном лицу које због узрока из става 1. овог члана непосредно угрожава своја права и интересе или права и интересе других лица ограничава се пословна способност.
- (3) Правоснажну одлуку о одузимању, односно ограничењу пословне способности суд је дужан, без одлагања, доставити надлежном органу

старатељства који ће у року од 30 дана од дана пријема одлуке лице коме је одузета или ограничена пословна способност ставити под старатељство.

Члан 193.

Старалац лица коме је одузета или ограничена пословна способност дужан је нарочито старати се о његовој личности, водећи рачуна о узроцима због којих му је одузета, односно ограничена пословна способност и настојати да се ти узроци отклоне и то лице оспособи за самосталан рад.

Члан 194.

(1) Старалац лица коме је одузета пословна способност у дужностима и правима изједначен је са стараоцем малољетног лица које није навршило 14 година живота.

(2) Старалац лица коме је ограничена пословна способност има дужности и права стараоца малољетног лица које је навршило 14 година живота, али орган старатељства може, кад је то потребно, одредити послове које лице са ограниченом пословном способношћу може предузимати самостално.

(3) Штићеник којем је ограничена пословна способност може сам склапати правне послове којим стиче права, ако законом није другачије одређено. Правне послове којим располаже имовином или преузима обавезе може склапати само уз сагласност стараоца.

(4) Лице коме је ограничена пословна способност може самостално давати изјаве које се тичу личних стања, осим ако овим законом или одлуком органа старатељства није другачије одређено.

Члан 195.

(1) Суд код кога је покренут поступак да се неком лицу одузме или ограничи пословна способност дужан је о томе одмах обавијестити орган старатељства који ће, ако је потребно, том лицу именовати привременог стараоца.

(2) У случају из става 1. овог члана примјењују се одредбе о старатељству над малољетницима који су навршили 14 година живота, али орган старатељства може, ако је потребно, проширити на њега одредбе о старатељству над малољетницима који нису навршили 14 година живота.

(3) Дужност привременог стараоца престаје кад се именује стални старалац или када одлука суда којом се утврђује да нема мјеста одузимању, односно ограничењу пословне способности постане правоснажна.

Члан 196.

(1) Старатељство над лицима којима је одузета, односно ограничена пословна способност престаје када им се одлуком суда донесеном у ванпарничном поступку врати пословна способност.

(2) Правоснажну одлуку о враћању пословне способности суд одмах доставља органу.

Члан 259.

Брачни уговор може у име брачног друга којем је одузета пословна способност закључити његов старалац са одобрењем органа старатељства.

Члан 270.

(1) Уколико странка није способна сама бринути се о својим правима и интересима у поступку, а није јој одузета пословна способност, суд ће о томе обавијести орган старатељства и надлежни суд ради покретања одговарајућег поступка.

(2) Суд ће прекинути поступак док се не спроведе поступак одузимања пословне способности, односно док га орган старатељства или надлежни суд не обавијести о обустави. За вријеме прекида поступка могу се предузети само радње за које постоји опасност од одгоде, а нарочито оне којима треба обезбиједити или заштитити права странке која није способна сама бринути се о својим правима и интересима.

(3) У случају из става 1. овог члана суд може поставити привременог заступника свакој странци у поступку. О постављању овог заступника суд ће без одгоде обавијестити орган старатељства.

Члан 325.

(1) У поступку за одузимање и враћање пословне способности суд утврђује да ли постоје разлози из става 1. члан 192. овог Закона.

(2) Поступак из става 1. овог члана мора се завршити што прије, а најкасније у року од 30 дана од дана пријема приједлога.

Члан 326.

(1) Поступак за одузимање пословне способности може покренути суд по службеној дужности или на приједлог органа старатељства, брачног друга лица коме се одузима пословна способност, његових крвних сродника у равној линији, а у побочној до другог степена.

(2) Поступак за враћање пословне способности може покренути суд по службеној дужности или на приједлог лица из става 1. овог члана или стараоца, уз одобрење органа старатељства, те лица коме се враћа пословна способност.

(3) У приједлогу за покретање поступка из ст. 1. и 2. овог члана навести ће се чињенице на којима се заснива приједлог и предложити докази којима се утврђују те чињенице.

Члан 327.

За вођење поступка надлежан је суд на чијем подручју лице коме се одузима или враћа пословна способност има пребивалиште, односно боравиште.

Члан 328.

Ако је лице коме се одузима, односно враћа пословна способност власник некретнина, суд ће без одлагања, ради забиљежбе вођења поступка, обавијестити земљишнокрњижни уред надлежног суда.

Члан 329.

О покретању поступка обавјештава се општинска служба надлежна за послове вођења матичних књига у којима је уписана лице коме се одузима, односно враћа пословна способност, ради евидентирања вођења поступка.

Члан 330.

(1) На сва рочишта за расправљање о приједлогу позивају се предлагач, старалац лица коме се одузима или враћа пословна способност, односно његов привремени заступник и орган старатељства.

(2) Лице коме се одузима, односно враћа пословна способност позива се и саслушава на рочишту, осим ако према оцјени суда саслушање овог лица није могуће због његовог здравственог стања или би за њега могло бити штетно.

(3) Лица из ст. 1. и 2. овог члана и орган старатељства могу у току поступка учествовати при извођењу доказа и расправи о резултатима цјелокупног поступка.

(4) О одузимању или враћању пословне способности суд одлучује на основу чињеница утврђених на рочишту.

(5) Ако је лице коме се одузима, односно враћа пословна способност смјештено у здравствену установу или установу социјалне заштите, суд ће га по правилу, саслушати у тој установи. У здравственој установи суд може одржати и рочиште на којем ће саслушати противника предлагача.

Члан 331.

(1) По налогу суда лице о коме се поступак води мора прегледати вјештак лџекар одговарајуће специјалности, који ће дати писани налаз и мишљење о његовом психичком стању.

(2) Уколико је лице о коме се води поступак одлуком суда смјештено у здравствену установу и ако из извјештаја те установе произлази да је потребно одузети му пословну способност, суд не мора одредити преглед из става 1. овог члана.

(3) Вјештачење се врши у присуству судије.

Члан 332.

(1) Суд може одредити да се лице о коме се води поступак привремено, али најдуже на три мјесеца, смјести у здравствену установу, уколико вјештак лџекар оцијени да је то потребно ради утврђивања његовог психичког стања и способности за расуђивање и да није штетно за њено здравље.

(2) Ако се здравствена установа из става 1. овог члана налази ван подручја суда који проводи поступак, овај суд ће потребне радње извести путем надлежног суда.

(3) Против рјешења из става 1. овог члана дозвољена је жалба.

Члан 333.

Када утврди да постоје разлози за одузимање пословне способности, суд ће лицу о коме се води поступак одузети или ограничити пословну способност.

Члан 334.

(1) Суд може одложити доношење рјешења о ограничењу пословне способности због злоупотребе алкохола или других средстава зависности, ако се то лице подвргне лијечењу у здравственој установи.

(2) Доношење рјешења из става 1. овог члана одлаже се на вријеме од шест до дванаест мјесеци.

(3) На могућност из става 1. овог члана суд ће упозорити лице коме треба ограничити пословну способност.

(4) Рјешење о одлагању опозваће се ако лице коме се ограничава пословна способност напусти здравствену установу или избјегава лијечење у вријеме одлагања доношења рјешења.

Члан 335.

(1) Рјешење о одузимању или ограничењу пословне способности доставља се лицу које је поднијело приједлог за покретање поступка, лицу коме се одузима пословна способност, његовом стараоцу и органу старатељства.

(2) Рјешење из става 1. овог члана се не мора доставити лицу коме се одузима пословна способност ако оно не може да схвати значење и правне посљедице одлуке или ако би то било штетно за његово здравље.

(3) О правоснажности рјешења из става 1. овог члана, суд ће по службеној дужности обавијестити орган старатељства.

Члан 336.

(1) Ако престану разлози из ст. 1. и 2. члана 192. овог закона, суд ће по службеној дужности или на приједлог лица овлашћених у ставу 2. члан 326. овог закона донијети рјешење о потпуном или дјелимичном враћању пословне способности лицу коме је она одузета, односно ограничена.

(2) Ако суд утврди са великом вјероватноћом да се не може очекивати изљечење или знатно побољшање психичког стања или престанак других околности због којих је лицу одузета пословна способност, може одбити приједлог за потпуно или дјелимично враћање пословне способности и одредити рок, који не може бити дужи од годину дана, прије чијег истека се не може поново тражити враћање пословне способности.

(3) Приједлог за враћање пословне способности који је поднесен прије истека рока из става 2. овог члана суд ће одбацити.

(4) У поступку за потпуно или дјелимично враћање пословне способности примјењиваће се на одговарајући начин одредбе овог закона о поступку за одузимање пословне способности.

Члан 337.

(1) Против рјешења о одузимању или враћању пословне способности жалбу могу изјавити лица које су учествовала у поступку у року од три дана од дана пријема рјешења.

(2) Лице коме се одузима пословна способност може изјавити жалбу без обзира на своје здравствено стање.

(3) Жалба не задржава извршење рјешења, осим ако суд, из оправданих разлога, другачије одлучи.

(4) Првостепени суд ће жалбу са списима без одлагања доставити другостепеном суду, који је дужан донијети одлуку у року од 15 дана од дана пријема жалбе.

Члан 338.

Правоснажно рјешење о одузимању, односно враћању пословне способности суд ће доставити општинској служби надлежној за послове вођења матичних књига ради уписа у матичне књиге рођених и земљишнокњижном уреду надлежног суда.

Члан 339.

Трошкове поступка одузимања и враћања пословне способности сноси предлагач.

Члан 344.

(1) Поступак за давање дозволе за закључење брака лицу неспособном за расуђивање покреће се на приједлог лица које је неспособно за расуђивање.

(2) Приједлог за покретање поступка садржи личне податке о лицима која желе закључити брак, чињенице на којима се заснива приједлог и доказе о изнесеним чињеницама.

Члан 354.

У поступку одузимања и враћања родитељског старања сходно се примјењују одредбе овог закона о одузимању и враћању пословне способности.

Члан 383.

(1) Новчаном казном у износу од 2.000,00 КМ до 20.000,00 КМ казниће се за прекршај правно лице, односно установа ако:

а) примјерак записника о признању очинства без одлагања не достави надлежном матичару (члан 56.);

б) одмах не обавијести орган старатељства о упису дјетета без података о оцу (члан 66.);

- ц) не позове мајку да изјави кога сматра оцем дјетета (члан 67.);
  - д) не позове лице које је мајка означила оцем дјетета (члан 69.);
  - е) примјерак записника о признању очинства не достави надлежном матичару (члан 70.);
  - ф) не достави записник о заснивању усвојења (члан 107.);
  - г) не достави правоснажно рјешење о заснивању усвојења надлежном матичару (члан 111.);
  - х) не достави рјешење о раскиду усвојења надлежном матичару (члан 123.);
  - и) не обавијести орган старатељства о повреди права дјетета, а нарочито о насиљу, злостављању, полним злоупотребама и занемаривању дјетета (члан 154.);
  - ј) родитељу одузме право да живи са дјететом (члан 154.);
  - к) не обавијести надлежног матичара о стављању под старатељство и о престанку старатељства, или не обавијести земљишнокњижни уред надлежног суда ради уписа старатељства у земљишну књигу (члан 170.);
  - л) не предузме мјере за заштиту интереса штићеника до именовања новог стараоца (члан 184.);
  - љ) не обавијести тражиоца издржавања о заснивању новог радног односа обавезника издржавања (члан 248.);
  - м) не поступи по одлуци о издржавању код сваке исплате сталних новчаних примања (члан 371.);
  - н) не одстрани лице које се насилнички понаша или од које пријети опасност од насилничког понашања (члан 381.).
- (2) Новчаном казном у износу од 500,00 КМ до 3.000,00 КМ казниће се за прекршај из става 1. овог члана и одговорно лице у правном лицу, односно установи.
- (3) Новчаном казном у износу од 500,00 КМ до 2.000,00 КМ казниће се за прекршај службеник вјерске заједнице пред којим је закључен брак прије закључења брака пред матичаром.

Члан 384.

- (1) Поступак у предметима у којима до дана ступања на снагу овог закона не буде донесена првостепена одлука суда или органа старатељства завршиће се према одредбама овог закона.
- (2) Поступак по редовним и ванредним правним лијековима у предметима у којима није одлучено до дана ступања на снагу овог закона завршиће се према одредбама ранијег закона.
- (3) Уколико по редовним и ванредним правним лијековима првостепена пресуда буде укинута, поступак ће се водити према одредбама овог закона.
- (4) Пресуда и рјешење који су постали правоснажни прије ступања на снагу овог закона извршиће се према овом закону.